

16 de maig de 2022
Seminaris Temàtics d'Aprofundiment
Laboratori de Transformació Educativa

APROFUNDIM EN L'ACCIÓ PEL CLIMA

Gisela Cebrián Bernat
Departament de Pedagogia
Universitat Rovira i Virgili

La necessitat de promoure una Educació per a la Sostenibilitat

L'última dècada ha estat testimoni d'un creixent reconeixement i acord polític sobre el paper de **l'educació com a agent clau per transformar la societat cap a la sostenibilitat**. El 2015, les Nacions Unides van adoptar els **17 Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS)** de l'Agenda 2030. La Meta 4.7 de l'ODS4 - Educació de Qualitat, aborda específicament l'Educació per al Desenvolupament Sostenible (EDS) i els processos d'ensenyament-aprenentatge relacionats (UNESCO, 2017). La EDS es basa en valors de justícia, equitat, tolerància i responsabilitat, i en **processos de col·laboració i diàleg, pensament crític, l'ús de metodologies innovadores i processos d'aprenentatge actiu i participatiu** (Tilbury, 2011).

Per promoure noves formes de vida i pràctiques socials sostenibles, les persones i les comunitats han de poder involucrar-se en **processos d'aprenentatge transformatiu i comunitari que promoguin la sensibilització i acció ambiental**, així com l'adquisició de nous coneixements i competències en sostenibilitat (Cebrián et al., 2014; 2020). És en aquest context on la **ciència ciutadana i l'aprenentatge comunitari orientats a la sostenibilitat** han guanyat força en els darrers anys com a estratègies per ajudar a avançar en la investigació

científica, i per augmentar el coneixement i la consciència ambiental de la ciutadana. La ciència ciutadana és un procés d'investigació col·laboratiu portat a terme per ciutadans comuns per ajudar a respondre a preguntes a les que els científics no poden respondre sols. Per tal de mesurar el nivell d'adopció dels ODS en les comunitats locals, es precisen noves fonts de d'informació no tradicionals i promoure **processos que impliquin a les persones en la transformació social cap a la sostenibilitat**.

La participació activa de la ciutadania i les comunitats en l'acció climàtica i la sostenibilitat ofereix oportunitats d'aprenentatge úniques per al benestar i la realització personal, així com la promoció d'estils de vida més sostenibles. Promou la **participació activa de la societat, dóna suport a la creativitat i la innovació i fomenta el canvi de comportaments a nivell individual i col·lectiu**. Permet als ciutadans i ciutadanes estar millor informats i ser més autònoms i actius a l'hora d'abordar els reptes actuals de la societat com el canvi climàtic, el desenvolupament sostenible i la protecció del medi ambient per assolir la transformació verda de la societat, l'Agenda 2030 de les Nacions Unides per al Desenvolupament Sostenible, la Llei Espanyola de Canvi Climàtic i Transició Energètica (Llei 7/2021), l'Estratègia de Descarbonització de l'Economia Espanyola, l'Estratègia per al desenvolupament sostenible de Catalunya i el Pacte Verd Europeu per a un país i un continent climàticament neutres l'any 2050.

Alhora, l'evidència del potencial dels i les **joves com a agents de canvi** dins de les seves societats és plausible a través de l'aparició de moviments socials juvenils relacionats amb la sostenibilitat i canvi climàtic com Fridays for Future (Biasutti, 2015; Deisenrieder et al., 2020). Així, la ciència ciutadana i l'aprenentatge comunitari adquireixen força com a mitjans per ajudar a avançar en la investigació científica en sostenibilitat, així com augmentar la comprensió i la consciència del públic sobre el canvi climàtic i els reptes de la sostenibilitat, alhora que fomenten comportaments i competències de sostenibilitat entre els ciutadans (Cebrián et al., 2020; Fritz et al., 2019; Hsu et al., 2014).

Cal promoure la sensibilització ambiental i l'**apoderament dels joves mitjançant l'educació**, reconeixent el potencial que aquests tenen per convertir-se en **ambaixadors i agents de canvi per l'acció climàtica i el desenvolupament sostenible** en el seu entorn compartint coneixements i experiències amb les seves **famílies, les comunitats locals i responsables polítics**.

Les assemblees ciutadanes pel clima

Les assemblees pel clima són concebudes com a **processos democràtics innovadors per aprendre, deliberar, prendre decisions informades i cercar solucions** per a fer front al canvi climàtic i promoure la sostenibilitat local i regional, promovent la participació activa dels i les joves i les seves comunitats.

En els darrers anys les assemblees ciutadanes pel clima han guanyat força com a fòrums de participació ciutadana per compartir coneixements, així com identificar i debatre propostes per avançar en la resposta a l'emergència climàtica i la sostenibilitat. Han emergit com a instruments poderosos per promoure un compromís democràtic més ampli per cercar solucions innovadores relacionades amb la sostenibilitat.

L'any 2020, França i el Regne Unit van ser pioneres en l'organització d'assemblees ciutadanes pel clima per donar veu i implicar una àmplia representació de la ciutadania en la proposta de mesures i recomanacions per fer front al canvi climàtic a escala nacional. L'any 2021, el Govern Espanyol també ha iniciat la seva primera assemblea climàtica amb la participació de 100 ciutadans que representen la diversitat de la societat espanyola. L'assemblea ciutadana pel clima és una de les línies d'acció prioritàries de la Declaració davant l'Emergència Climàtica i Ambiental a Espanya, consagrada a la Llei de Canvi Climàtic i Transició Energètica, i obre un nou camí per reforçar la participació pública: permet compartir coneixement i identificar i debatre propostes per avançar en la resposta urgent al canvi climàtic.

Les assemblees ciutadanes pel clima en sí són una activitat novedosa, però cal tenir en compte que les assemblees climàtiques que han tingut lloc fins ara han estat principalment organitzades per governs o ajuntaments.

Les assemblees ciutadanes pel clima normalment reuneixen entre 20 i 150 persones per deliberar i prendre decisions informades sobre les accions i prioritats a nivell local, regional o nacional en matèria de canvi climàtic i sostenibilitat. Els membres es seleccionen aleatòriament segons un perfil que reflecteixi la diversitat de la població. Després d'haver compartit idees i opinions entre elles i d'escoltar una sèrie d'experts i ponents externs, els participants consensuen un conjunt de recomanacions.

Les assemblees escolars pel clima en el marc del Projecte EMPOCLIM

A continuació es presenta una aproximació conceptual i metodològica per a la creació i la implementació d'assemblees climàtiques escolars, dissenyada i testada en el marc del projecte [*EMPOCLIM: Empoderant la comunitat educativa per adaptar-nos al canvi climàtic*](#) (Projecte 2021/07) cofinançat per la Diputació de Tarragona i la Universitat Rovira i Virgili, on s'han portat a terme com a prova pilot assemblees escolars pel clima a 5 centres educatius del Camp de Tarragona.

UNIVERSITAT
 ROVIRA I VIRGILI

Diputació Tarragona

Els **objectius d'una assemblea escolar pel clima** són:

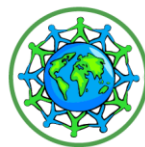
- Promoure la sensibilització ambiental de la comunitat educativa (estudiants, professorat, equip directiu i famílies) i el desenvolupament de competències en sostenibilitat.
- Capacitar i involucrar a la ciutadania en la consecució dels ODS i el desenvolupament de plans d'acció i recomanacions polítiques per abordar els ODS a nivell local i regional.

Les assemblees volen ser una **eina participativa i de co-creació de mesures d'adaptació que ajudin a mitigar el canvi climàtic** per avançar en la consecució dels ODS a nivell local i regional, i alhora augmentar la capacitat de la ciutadania, especialment la joventut, el professorat i els equips directius per afrontar els reptes que suposa el canvi climàtic i la sostenibilitat i promoure el desenvolupament de competències i el canvi de comportaments necessaris per aconseguir una transformació social positiva cap a una societat més sostenible, mitjançant la responsabilitat i l'acció col·lectiva.

Els **elements clau** d'una assemblea escolar pel clima són:

Aprenentatge sobre els temes tractats a través de presentacions d'experts, dinàmiques i exercicis dissenyats per ajudar als participants a compartir, discutir i debatre idees.

Implicació més àmplia de la ciutadania, la comunitat educativa i la comunitat local. Ofereixen l'oportunitat d'explorar les opinions d'una mostra de persones més àmplia d'una manera justa i equitativa mitjançant la participació de membres de la comunitat, entitats i agents socials del territori.

Procés de debat i deliberació; aportacions d'experts, amb oportunitats perquè els participants facin preguntes; facilitació de la discussió; votació de les recomanacions i decisions clau; i un grup assessor o de supervisió per garantir el rigor i la transparència.

Poden ser útils per proporcionar una millor comprensió política sobre com les persones joves i la comunitat creu que s'hauria d'actuar per fer front al canvi climàtic i promoure la sostenibilitat local i regional.

Els agents implicats:

ALUMNAT

- Els i les joves participants són al centre d'aquest procés democràtic deliberatiu.
- Les persones organitzadores han de vetllar per a que totes les persones i col·lectius puguin participar de manera igualitària.

**GRUP COORDINADOR/
PROMOTOR**

- El grup coordinador o promotor està format per un equip de persones imparcials que dirigeixen l'assemblea.
- Pot tractar-se d'un grup de membres de l'equip docent, equip directiu o col·laboradors/es externs al centre.
- És el grup responsable de convidar experts, membres de la comunitat, representats polítics, parts interessades i facilitadors/es.

**EXPERTS/ES
I ALTRES PARTS
INTERESADES**

- Experts/es, parts interessades i agents de la comunitat poden ser convidades a l'assemblea per aportar coneixement específic sobre les temàtiques tractades.
- Les contribucions es pot fer mitjançant xerrades presencials, videoconferències, gravacions en vídeo o bé per escrit.

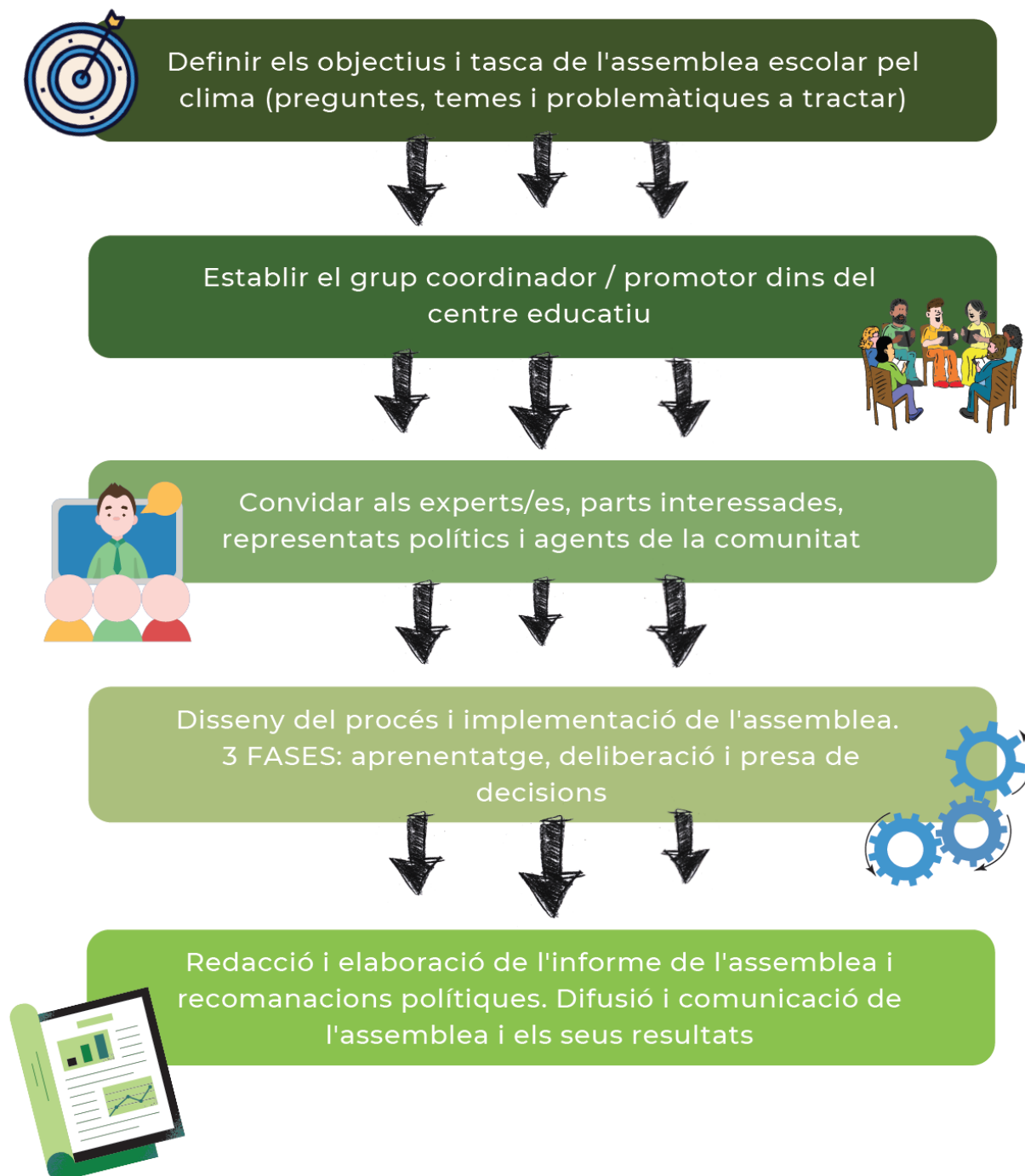

EQUIP FACILITADOR

- Es pot establir un equip de facilitadors que vetlli i garanteixi la deliberació dels diferents grups o equips de treball.
- Representants del propi professorat o alumnat pot assumir la figura de facilitador/a si prèviament s'estableix el funcionament i responsabilitats d'aquest rol.

Els **passos** a tenir en compte per al disseny i implementació d'una assemblea escolar pel clima són:

Les **3 fases de l'assemblea** corresponen a:

Fase d'aprenentatge

- Crear un entorn d'aprenentatge dinàmic fomentant el pensament crític
- Formats d'aprenentatge variats
- Intervenció de persones expertes convidades
- Materials educatius / formatius preparatoris a l'assemblea (opcional)

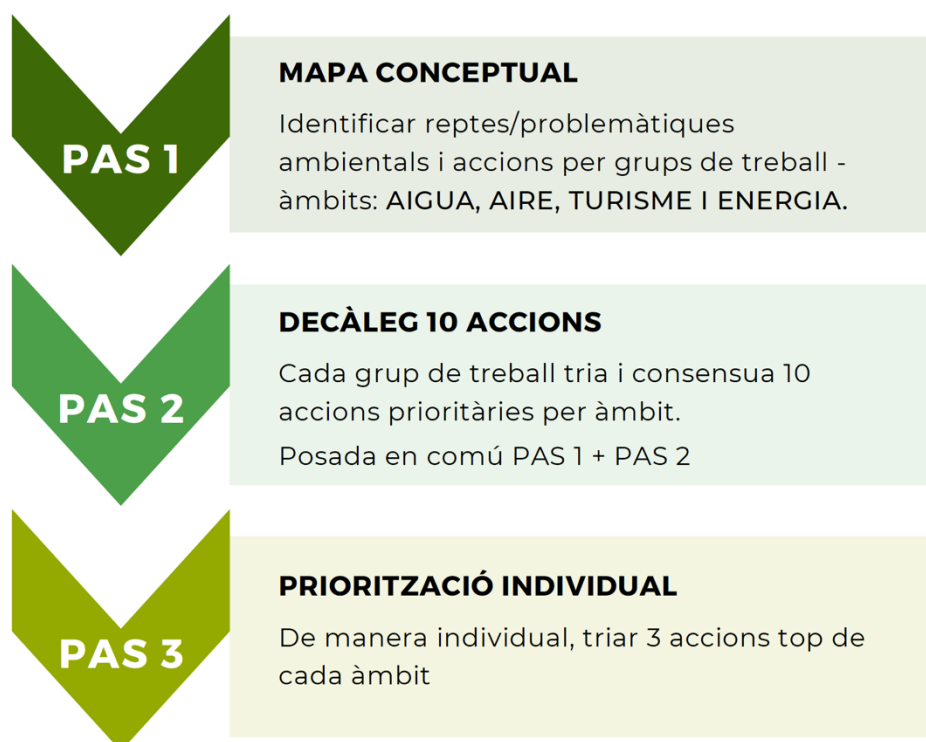
Fase de deliberació

- Deliberacions inclusives, equilibrades i exhaustives.
- Establir regles bàsiques, estructura i marcs clars per al debat i discussió.

Fase de presa de decisions

- Votació i prioritització de les accions i recomanacions sorgides de l'assemblea
- També es pot promoure el consens mitjançant la negociació entre els grups

Les assemblees escolars pel clima en el marc del [projecte EMPOCLIM](#) s'han organitzat per grup classe. Es presenten els objectius de la sessió i s'inicia l'assemblea. Es creen **4 subgrups de treball per àmbit: aigua, energia, turisme i aire**. Les assemblees segueixen el següent **procés i metodologia**:

Referències:

Sobre Educació per a la Sostenibilitat:

Breiting, S., Mayer, M. & Mogensen, F. (2005). *Criterios de calidad para escuelas de EDS: Guía para mejorar la calidad de la Educación para el Desarrollo Sostenible*. ENSI - Austrian Federal Ministry of Education, Science and Culture. Disponible a: <https://www.ensi.org/global/downloads/Publications/211/QC-ESP.pdf>

Cebrián, G., & Junyent, M. (2014). Competencias profesionales en Educación para la Sostenibilidad: un estudio exploratorio de la visión de futuros maestros. *Enseñanza de las Ciencias*, 32(1), 29-49. Disponible a: <https://raco.cat/index.php/Ensenanza/article/view/v32-n1-cebrian-junyent/375660>

Cebrián, G., Junyent, M. & Mulà, I. (2020). Competencies in Education for Sustainable Development: Emerging Teaching and Research Developments. *Sustainability*, 12, 579-587. Disponible a: <https://www.mdpi.com/2071-1050/12/2/579>

Tilbury, D. (2011). *Education for Sustainable Development: An Expert Review of Processes and Learning*. Paris: UNESCO. Disponible a <http://unesdoc.unesco.org/images/0019/001914/191442e.pdf>

UNESCO (2017). *Educación para los Objetivos de Desarrollo Sostenible: objetivos de aprendizaje*. Paris: UNESCO. Disponible a: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000252423>

Sobre Assemblees escolars pel clima:

- *Guia metodològica assemblees escolars pel clima*. Projecte EMPOCLIM. Disponible a: <https://empoclim.cat/assemblees-climatiques/>

Sobre Materials educatius preparatoris de les assemblees escolars pel clima elaborats en el marc del Projecte EMPOCLIM:

- Guia didàctica ODS 7: Energia neta i assequible.
- Guia didàctica ODS 13: Acció climàtica.

Aquestes guies didàctiques estan adreçades a 3r i 4t d'ESO i es poden consultar i descarregar al següent enllaç: <https://empoclim.cat/recursos-educatius/>